

דאגה בלב איש – ישיחנה

פארווערטס

הלכי רוח והווי חיים יהודי באמריקה של ראשית המאה על פי "א-בינטל בריוו" מדור הייעוץ של ה"פארווערטס", 1906-1966

הקדים, העיר ותרגם: גדעון שפיגל

כאשר יעץ מחבר ספר משלי לדאגנים ולנבוכים מקרב בני ישראל את עצתו זו – דאגה בלב איש ישיחנה – לא תיאר לעצמו את מגוון מסגרות הייעוץ שיצוצו, יתפתחו ויצלחו (כלכלית) בתקשורת הכתובה והאלקטרונית, המספקת כיום לצרכניה בימות שונות לתינו צרותיהם בפומבי מחד גיסא, ולקבלת עצות ממומחים למיניהם ומכלל ציבור תושבי הכפר האלקטרוני הגלובלי הקורא, מאזין וצופה בשקיקה לבליל המכאובים והמדווים המטריד את הפונים למדורי הייעוץ, מאידך גיסא.

כוונתה המקורית-מקראית של עצת זהב זו היתה אינטימית במהותה: שוחח על דאגותיך עם רעך, אך עד מהרה הפכה זו, בסיועם של המדורים למיניהם למעין "מפגש תיראפויטי המוני" שבמהלכו משתף ה"פצינט" את כלל הציבור בבעיותיו הזוכה כ"בנוס" בעצה הניתנת בכתב או בעל פה, על ידי יועץ מומחה או על ידי מאן דהוא מציבור הקוראים או המאזינים.

הצלחתם הרבה של מדורי הייעוץ למיניהם מקורה, גם אם לא נעים להודות בכך, בתאוות הסקרנות והמציצנות הטבועה ברבים מאיתנו (והא ראייה: מקומם הבטוח והיציב של מדורי הרכילות וה"חברה" לסוגיהם...). קוראים לא מעטים ממהרים למדורים אלה מהמניע המציצני-רכילותי שצוין, אבל גם מתוך רצון, כמוס ככל שיהיה, לנסות וללמוד מהתיאור והדיון הפרטני כבעיותיהם של אחרים וגם על מנת להקיש מהמקרה הנדון על עצמם וללמוד מכך על בעיותיהם האישיות. ראוי גם לציין שכמה מהמקרים המוצגים במדורי הייעוץ, מתקבלים על ידי קוראים כ"מדגמים מייצגים" העשויים להתאים לבעיותיהם וכתוצאה מדרך ראייה זו, נכונים קוראים לא מעטים לאמץ לעצמם כמה מהפתרונות המוצעים כנאותים ורלוונטיים לעניינם וברוך זו משרת המדור קוראים רבים יותר מאשר אותו שואל בודד שאליו כוונה תשובתו של היועץ.

השימוש בשמות בדויים, הנקוט על-ידי כמה מעורכי מדורים אלה מאפשר להם, ככל הנראה, גמישות מרבית בבחירת נושאים שלדעתם מעניינים מספר קוראים גדול ביותר והמתאימים עקב כך למגוון רחב ככל האפשר של "פלחי אוכלוסיה", וזו הרי מטרה לגיטימית של כלי תקשורת.

הצלחת סוג זה של "תיראפיה להמונים" באמצעות כלי התקשורת הולידה, עם הזמן, כמה "תוצרי לוואי" שזכו להצלחה מסחרית לא מבוטלת, ובמיוחד בארצות הברית, ודי להזכיר את תוכניות הייעוץ ברדיו הישראלי וגם תוכניות ריאיון בעלות אופי "ייעוצי" סמוי בטלוויזיה, שנתשפו לצופים בארץ עם פרוץ ה"כבלים", כאלה שבהנחיית פיל דונאהיו ואופרה וינפרי, וכת דמותם הישראלית, רוכי פורת-שובל. ראוי להוסיף לגלריה זו גם את חלוצת הייעוץ המיני, ד"ר רות וסטהיימר (גם כן "שלנו", בגין עברה הישראלי), אשר פריצת מדורה והצלחתו הולידה מסגרות לייעוץ מיני פומבי בערוצי טלוויזיה נוספים. ז'אנר הייעוץ הרדיופוני היווה גם השואה לתסריטאים והוליווד הפיקה סרט שבמרכזו תוכניות הייעוץ ברדיו. בתוכניות הריאיון הטלוויזיוניות (כאלה של דונאהיו ורינפרי) אין יסוד הייעוץ האישי בולט במיוחד, כמו זה הניתן ברדיו או בעתון. המנחה מעלה על הבמה (ולמעשה על המוקד, או כפי שהדבר מכונה בדרגון הטלוויזיוני המקצועי באמריקה "על הגריל") בעיה קשה הנדונה בכל החריפות, החשיפה והכאב האפשריים. המנחים ה"מצליחים" מסתייעים בעיקר באמצעים חריגים ביותר וכל המרבה בחשיפת יתר של הבעיה, הפצע, יקפיץ קדימה ויעלה את ברומטר ה"רייטינג" הנכסף.

מדורי הייעוץ בעתונות וברדיו

בתחום זה מובילה, כמובן, העתונות האמריקנית, ומדורי הייעוץ שם זוכים להצלחה מרשימה ודי להזכיר את אלה של אביגיל ואן-ביוון ומדורה הידוע "אבי היקרה", (Dear Abby), ד"ר ג'ויס בראודס וד"ר אן לאנדרס, שתיהן, אגב, פסיכולוגיות (ויהודיות...) מככבות בטורי ייעוץ משלהן בעתונות וגם בטלוויזיה. מדורים אלה מופיעים במאות עתונים ברחבי ארצות הברית וקנדה ומופצים באמצעות סינדיקטים. כמעט כל עתון, להוציא את קבוצת המכובדים שבצמרת כ"ניו יורק טיימס" מעסיק יועץ או יועצת, או בוחר בדרך הקלה יותר והבטוחה, של רכישת טור בעל מוניטין מהסינדיקט ומתהדר באחת משתיים או שלוש "הכהונות הגדולות" של הייעוץ האישי בארצות הברית.

וצבעוניים לקישוט תוכניתו, שכן בשל המוניטין הרבים שרכש עקב הצלתם של כמה מתאבדים ומיואשים אחרים, הללו מגיעים אליו ללא קושי, כיתושים תועים המחפשים פנס רחוב, וכל שעליו לעשות הוא לבחור בקפידה את האומלל התורן שייצל בשידור חי בלילה ויככב בעתונים למחרתו.

ראוי לציין שהמתח הפוליטי-ביטחוני הקבוע השורר בארץ הוא הגורם לכימות רדיו כ"ש עם מי לדבר" במיוחד, להיות לפוליטיות יותר במהותן ובאופןן, ואילו יסוד הייעוץ האישי והצרכני נדחק לעיתים הצידה כל אימת שנושא פוליטי או ביטחוני פורץ למרכז החדשות, ותופעה זו היא כמעט בכחינת שיגרה במקומותינו.

ההקשר הפוליטי מאפשר לו, למנחה, יצירת מתח ועניין, וזאת על-ידי הצגתה של העמדה הפוליטית המנוגדת לזו של המאזין, דבר הגורם ברוב המקרים להחרפת הדיאלוג וגם למתח, שניהם אלמנטים חיוניים והכרחיים לעשייתה של תוכנית מעין זו למעניינת ומרתקת. ועתה, למדור העצות המיתולוגי של ה"פארווערטס".

העתון היהודי הגדול בעולם

"כל אחד קרא עתון יידי, אפילו אלה שידעו מעט מעבר לאלף-בית. ביתו של המהגר היהודי הממוצע לא היה משופע בספרים אבל העתון היידי היה בו אורח רצוי – והכרחי. אחרי ארוחת הערב דפדפו הכל בעתון ולעתים היה אבא מקריא לכולנו קטע מעניין.

"לא לקחת עתון בידך נתפס כהודאה בכרבריותך. העתון שימש לו, למהגר, כמכשיר שבאמצעותו יצר את הקשר האינטימי והבלתי אמצעי עם העולם החיצון, זה המצוי מעבר לכוכי ההזעה שבהם עבד ומצא את מחייתו העלובה". כך הגדיר בן המהגרים אירווינג האו, לימים מגדולי הוגי הדעות באמריקה, את מקומו ומעמדו של העתון היידי בקרב קהילת המהגרים.

גם מוריס רפאל כהן, סופר והוגה בן התקופה מוסיף מרשמיו על העתונות היהודית וחברת המהגרים: "המכשיר העיקרי והחשוב ביותר שסייע לי להיקלט בארץ המקלט שאימצתי ולהבין את אופייה, תושביה ודרך החיים בה, היתה העתונות היידי, ובמיוחד ה'ארבייטער צייטונג' (שאברהם קאהאן היה אחד מעורכיו לפני ייסוד ה'פארווערטס' ב-1897). "עתונות זו חניכה אותי לראות ולהבין את חדשות העולם והווייתו בגישה רחבה יותר, קוסמופוליטית, בניגוד לזו הפרובינציאלית שאפיינה אותנו, בני העיריה ותחום המושב. "למדתי ממנה, מהעתונות היידי, לנתח ולפרש תהליכים פוליטיים בדרך ריאליסטית במקום להיות מונחה על ידי פראויולוגיה נבובה. "כאשר אני מעריך, במבט לאחור, את העתונות היידי והאנגלית בתקופה זו, בעשור האחרון של המאה ה-19, איני יכול להימלט מהקביעה שהעתונות היידי היתה יותר יעילה ואפקטיבית בחינוך הציבור היהודי שהגיע לארץ זו, וללא ההסתיעות בגודרי עתונאים שכל עניינם היה בחיפוש ואיתור חדשות סנסציוניות (כן, כבר אז היתה העתונות בארצות הברית חלוצה בתחום זה של כתבות צבע סנסציוניות – אז בשחור-לבן, כמוכ...), וחלף זאת

גם אצלנו, בתקשורת הישראלית, זכה ז'אנר זה להצלחה לא מבוטלת ודי אם נזכיר את טורי הייעוץ הקבועים שבמוספי העתונים, ובמיוחד באלה המיועדים לנשים (כ"נשים" ב"מעריב" ו"זמנים מודרניים" ב"דיעות אחרונות") וגם בכתבי עת לנשים כ"לאשה", "את" ודומיהם. קשה להתעלם מהדומיננטיות הנשית בתחום זה, הן כיועצות והן כצרכניות של מדורים אלה. ייתכן וזו תולדה של מוסכמה רווחת שלפיה נשים נוטות יותר לבקש ייעוץ, ובמיוחד בנושא הזוגיות, לעומת גברים הזקוקים בוודאי לייעוץ במידה לא פחותה, אך נוטים אולי להדחיק את משאלתם זו ומסתפקים בקריאה בעתוני הנשים...

הרדיו מספק מגוון רב של תוכניות המציעות אוזן קשבת לנבוכי ישראל ומודאגיו, כאשר כל תוכנית פונה לפלח סוציו-אקונומי אחר באוכלוסייה, כמו למשל תוכנית הייעוץ "יש עצה" – מאזינים מתייעצים עם מאזינים (רשת א', ימי ו') שבמסגרתה מעלים מאזינים בעיות אמת המציקות להם בכל תחום אפשרי וזוכים לייעוץ של מומחים כעורך דין, פסיכולוג ורבנית וכ"בנוס" מצטרפים לצוות הייעוץ גם כלל ציבור המאזינים, או ליתר דיוק, אלה מהם שהצליחו "לעלות לשידור". תוכנית זו היא עממית באופיה ומתוך האזנה לסוגי הבעיות המועלות בה ניתן להתרשם שמרבית מאזיניה משתייכים לעשירונים התחתונים בחברה שלהם מצוקות קשות וציפיותיהם מההאזנה לתוכנית הן לקבלת עצה טובה וזולה העשויה לחסוך את הביקור היקר אצל עורך דין או פסיכולוג. גם בעיות רפואיות רבות נענות במסגרת שעה זו.

ראוי להוסיף עוד, שמאזינים רבים מהמגזר הדתי שותפים באורח פעיל בתוכנית זו, הן בתחום קבלת הייעוץ והן בנתינתו וכבר צוין שצוות היועצים הקבוע כולל גם רבנית. בימת רדיו אחרת הפתוחה לציבור המאזינים היא "יש עם מי לדבר" (גלי צה"ל, ימים א-ה, מנחים שונים) המיועדת למאזינים הנושאים בקרבם בשורות חשובות שאותן הם מבקשים לחלוק, בצדק או שלא בצדק, עם כלל האומה. בתוכנית זו קיים יסוד מסויים של ייעוץ אישי, כאשר המטלפן-המאזין מצפה לעצתו של המנחה כבעייתו, ובמקרה זה, כמו בתוכנית "יש עצה" ברשת א', משתתפים המאזינים של "אסיפת קיבוץ אלקטרונית" זו במתן "טיפים" לאותו מאזין, לאחר שסיים את דבריו והותיר את הבימה לבא אחריו.

ראוי להזכיר עוד שתי תוכניות רדיו המאפשרות ביטוי כמעט בלתי מוגבל: האחת היא "ציפורי לילה" הוותיקה, בגלי צה"ל, שהפכה כמעט למיתוס, ומאכלסת את ציבור הסובלים מנודי שינה ואת ה"ינשופים" וציפורי הלילה למיניהם. סוג זה של אוכלוסייה מהווה ערובה מובטחת להצלחתה שכן על המנחה לבחור, ללא קושי רב, בזה אחר זה, דמויות ציוריות ואטרקטיביות המתכות על הקו לתורן בסבלנות, וכל אחת מהן תעזיר על המאזינים הגיגים שונים, והחשוב מכל, שיהיו משונים ומפתיעים ככל הניתן.

במה אחרת המרתקת מאזינים לא מעטים היא זו שבהנחייתו של יוסי סיאס בקול ישראל שאינו צריך כלל לחפש טיפוסים ציוריים

פארווערטס

מקורות אלה יכולים לספק לנו, אם נעמיק לעיין בהם, ובעיקר בין שורתיהם, תמונה נאמנה של הלכי רוח והווי חיים. ותיק עתוני היידיש בארצות הברית, ה"פארווערטס" (קדימה) ליווה את גלי ההגירה ההמונית החל מסוף המאה ה-19 ועד לדעיכתו האיטית, הצפייה וגם הטבעית בשנות ה-60 של המאה שלנו. עתון זה אשר ראה ימים טובים ותפוצת ענק, היווה, בעיתו, גם מעין "מוסד" מיוחד במינו. מעמדו ותפקידו בקהילת המהגרים היה שונה בתכלית מאלה של עתון הפועל בחברה ובהווה רגילה ונורמלית, והמיועד בדרך כלל לספק לקוראיו מידע היוני וסיוע בהתמצאות והבנה טובה יותר של תהליכים פוליטיים וחברתיים.

מצבם המיוחד של המהגרים היהודים בארץ החדשה היקנה לו "לעתון אתני" זה, מעמד של מורה דרך, או ליתר דיוק מורה נבוכים, באותה ארץ מקלט חדשה, אמריקה, שלא האירה את פניה למהגרים ובמיוחד לאלה היהודים, פליטי הפוגרומים שנהרו לחופיה בשנות ה-80 של המאה הקודמת ובראשית המאה ה-20.

המכתבים לעורך ה"פארווערטס" (אברהם קאהאן, סופר ועתונאי שערך את העתון כמשך שנים ארוכות) שפורסמו במסגרת המדור "א-בינטל בריוו", מציירים לפנינו תמונה נאמנה ובעלת חיות מיוחדת של התקופה, הלכי הרוח והבעיות שהטרידו והעסיקו את המהגרים היהודים.

מדור המכתבים, כאז, וגם כיום, בעתונים "רגילים", מהווה גם בימה לביטוי. רכבות היהודים שנותקו מביתם באירופה, היו צמאים לביטוי עצמי, אך מעבר לכך נזקקו לעצה ולהדרכה של ממש במבוכי הבעיות שניצבו לפנייהם עם נחיתתם בחופי התקווה, הישר מ"אליס איילנד", "אי הדמעות", למבוכי הבלתי נודע של סימטאות הגדה המזרחית של ניו יורק. רבים מהמכתבים נכתבו בשפה עילגת, היו מלאי שגיאות ונזקקו לעריכה של ממש ולשכתוב. אחרים נכתבו על ידי כתבני רחוב שזאת היתה מלאכתם. פופולריות המדור גאתה בראשית המאה ובצידי הסימטאות ניתן היה להבחין בשלטים קטנים ביידיש שהכריזו: "כאן כותבים מכתבים ל'א-בינטל בריוו' ב-25 סנט". קוראים אחרים באו ישירות למערכת וביקשו מעובדי העתון סיוע בניסוח מכתביהם.

צרכניו של עתון זה שוב אינם עמנו היום ולגורל דומה זכה גם העתון. גיליונותיו המצהיבים מאוחסנים כהלכה בגלילי מיקרופילם המאפשרים לנו להחיות בדרך זו את ימיו הגדולים וימי הבראשית של הקהילה היהודית באמריקה.

שנות ה-50 וה-60 – צרות של שבעים ועשירים

ככל שהלכו וחלפו השנים, ובמיוחד לקראת שנות ה-50 וה-60, קיבל המדור תפנית צפויה: גדודי החלכאים והנדכאים הלכו ונמוגו.

התרכזה העתונות היידית בנושאים רציניים יותר, בעלי ערך קיומי, וניסתה להקנות לנו, לקוראים, נושאים וערכים בעלי ערך ממשי יותר ואף נצחי. "העתונות היידית הכשירה את מיליוני המהגרים היהודים להשתלב כחלק אינטגרלי בחברה ובתרבות האמריקנית, ובמקביל חיזקה את הכבוד העצמי לו ראויים היהודים בזכות אישיותם ומורשתם התרבותית." עד כאן דבריו של מוריס כהן.

ה"פארווערטס", שנוסד ב-1897, ושחך עשור הפך לעתון היידי הגדול בעולם ומוסד בפני עצמו, הצליח לתת ביטוי נאמן לכלל המהות התרבותית-אנושית והמנטלית של חברת המהגרים היהודים על מגוון ניגודיה: הפתיחות והסגירות, האידיאליזם הצרוף מבית הסוציאליזם, שזה עתה נולד והתפתח ועד לחומרות הבעל-ביתית היהודית והאתוס האמריקני הטוב והידוע של יוזמה חופשית שאינה יודעת גבולות: היום אתה רוכל עלוב ומחר מיליונר ואף נשוא פנים.

ואכן, ה"פארווערטס" הביא בפני קוראיו מגוון רחב של כתבי אידיאולוגים סוציאליסטים כקארל קאוטסקי, ליאון בלוס ואדוארד ברנשטיין, ולצידם את טובי וגדולי הסופרים בני התקופה כאברהם רייזין, שלום אש, זלמן שניאור ושני הוינגרים: א.א. זינגר ויצחק בשביס-זינגר. עם זאת, ולחובתו של קאהאן, ראוי לציין שהוא לא פתח את דפי עתונו בפני המשמרת הצעירה של סופרי היידיש בשנות ה-20, אך לאלה נפתחו אז גם אפשרויות הפירסום בכתבי העת האמריקניים והזמן הוכיח שהם כלל וכלל לא נפגעו מסירובו של קאהאן לארחם ב"פארווערטס"...

פריצתו הדרמטית של הסוציאליזם לא הותירה את העתון איש והמאבק חדר לבין כתליו כשחלק מכתביו מצודד בבולשוויקים ויתרם מתנגד להם בתוקף. אחד מבכירי הכתבים, ולדימיר מָרְס, "בונדיסט" ידוע, כינה את לנין "קאלטער גולן" (בעברית תקנית: רוצח בדם קר).

קוראי העתון שנחתו בארץ המקלט זה עתה או לפני עשור או שניים חשו עצמם עדיין כשותפים למאבק האידיאולוגי הגדול שהתרחש שם, ב"אולד קאונטרי", ומגוון הרעות הקוטבי מצא את ביטויו גם מעל דפי העתון. במהלך הזמן, עם מדיניות ה"ניו דיל" של רוזוולט, הפך ה"פארווערטס" לכלי ביטוי סולידי של תנועת העבודה היהודית-ליברלית ובהזדמנות זו של "התאמה אידיאית" התקרבו גם, כיתר העתונים היידיים, לציונות ולמאבק למען הקמת מדינת ישראל.

ה"פארווערטס" ומדורו "א-בינטל בריוו" (אגד מכתבים)

חוקרי ההיסטוריה נוהגים, כידוע, לעשות שימוש בעתונים לצורך מחקריהם. במאמרים, בידיעות ואפילו במודעות עשוי החוקר למצוא חינוך, אימות או הפרכה של הנחה כלשהי, ולא בכדי נוהגים ספריות, ארכיונים ומוסדות מחקר לאסוף בשקדנות אוספי עתונים ולשמרם במיקרופילם לשימוש הדורות הבאים.

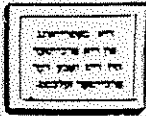
נתרת ראשית ב"פארווערטס", 13 בספטמבר 1914: "הגרמנים מכים את הרוסים ומוכים בצרפת". בידיש זה נשמע טוב יותר. תפוצת העתון בעת ההיא - למעלה מ-150 אלף עותקים

10 פיידווערטס
Forward

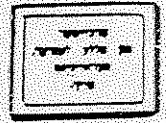
CIRCULATION

157,384

10 פיידווערטס
Vorwärts

פארווערטס

VOL. XVII NO. 5834

NEW YORK, SUNDAY, SEPTEMBER 13, 1914

1914

PRICE ONE CENT

דייטשען קלאפען אין רוסלאנד און ווערן געקלאפט אין פראנקרייך

די לעצטע אפיציעלע בעדיכטען פון פארווערטס און דאס נאכטאג סעלעקטן און די דייטשען האבען זיך געפונען ווייטער צווישנזיך פון ווייניק פאזיציעס אין דעם בעדיכטען פון אפיסעל און גענעראל - דער דייטשער לעקער פלעגל גענוג.

אפילו פעטערבורג גיט צו איהר מפלה אין אויסט פרייסען.
די בעדיכטען ווערן אפיציעל געמאלדען און דייטשע פארדאמען ווערן געקומען צו חילוק די עטליכער לעבען לעמבערג און און די שמועסן צווישן די דייטשען.

דיא האלט עס אין דייטשען דייטשען צוהערן זיך שווער צו-דייטשען ווייטער ווייטער
מאמענט?
דיא אין פראנקרייך
דיא אין פראנקרייך

העומד להשיא את בתו, מתנה בפני העורך את הצרות שמלעיטות אותו אשתו ובתו, הכלה. הללו עומדות על כך שהחתונה תיערך כיד המלך ופרויקט מעין זה ייאלצו להסתבך בחובות. אדם צריך לנהוג כפי יכולתו ולפיכך אין כל הצדקה לחתונה מפוארת ומגנרת עיניים ומה גם, מוסיף האב, החתן עצמו אינו עשיר ואת הטבעות רכש בהקפה...
תשובת העורך תמכה, כמצופה, בגישתו הצנועה של האב, אך אין כמעט ספק כי החתונה התקיימה במזל טוב וברוב פאר, למען ייראו השכנים ויכלו עיניהם, וזאת כהתאם לרצונותיהן של האם ובתה...
דוגמה נוספת של תלונות שנות ה-60 קשורה בטלוויזיה, המדיום החדש והמופלא שפרץ לעולמם של בוגרי "אי הדמעות" רק באמצע המאה. הבעל מלין בפני העורך על אשתו ה"מכורה לקופסה" ובמיוחד לאופרות הסבן וה"קטסטרופה" המביאה אותו לכתוב את

הם הפכו את ל"אולרייטניקים", מונח המסמל את ה"מסתדרים" בסיפורו הירוע של שלום עליכם "מוטל בן פייסי החזן". גם איזור המגורים העלוב, ה"איסט סייד" התחתי, שינה את אופיו הדמוגרפי תוך כדי ביצועה של התחלופה הסוציאל-אקונומית הקלסית נוסח אמריקה: היהודים "זזו למעלה", לפרברים הנוחים ואת מקומם תפסו קבוצות מהגרים אחרות, חלשות יותר, כפורטוריקנים ושחורים. חילופי אוכלוסין מסוג זה היו גם בהארלם הידועה היום כאיזור מצוקה ופשע של השחורים. בשנות ה-20 וה-30 היתה הארלם שכונה יהודית משגשגת.
וכך חל גם שינוי באופן ובמהותן של הבעיות שהופנו למדור "איבינטל בריוו". הללו היו כבר יותר "נורמליות" וניתן ללמוד מהן על אורח חיים מסודר ותקין. יותר ויותר אנו קוראים במכתבים המתפרסמים כעשורים אלה על צרות של שבעים ואפילו של עשירים, ואפרט כמה דוגמאות מאפיניות: אב, שאינו אמיד ביותר,

אמריקה הארץ המובטחת. איור של ליאו קובר, המופיע על שער השבועון "אמריקן היברל" מספטמבר 1924

נחת מהנכדים, לאחת לשבועיים וביום מוגדר מראש – וקבוע. מטרתו של הסדר חדש זה ברורה: המגע התכוף מדי של הילדים עם הזקנים דוברי האנגלית הרצוצה במבטא זר עלול חס וחלילה להשפיע לרעה על הדיקציה הנכונה של הזאטוטים. אשר ליום שנקבע, גם כאן מונחת כוונה ברורה של "הפרדת כוחות" שכן ביקור הורים מעין זה בעיצומו של מפגש חברתי-קוליני של חבורת "יאפים" מצליחנים טומן בחובו יותר משמינית של אי נעימות. הסבתא הנרעשת העבירה לכלתה כאמצעות המדור מסר ברור, וכך היא כותבת: דעי לך, נערת היקרה, לנו בזמנו לא היתה האפשרות והזמן ללמוד אנגלית כהלכה משום שנאלצנו לעבוד

תלונתו היא בגינו של מכשיר טלוויזיה נוסף שרכש לה כמתנה ליום הולדתה. אחרי הרגע התגיגי הפכו חייו לגיהינום, כאשר המכשיר המרצד הוא הדומיננטי בחדר השינה, ביום ובלילה, והרי לכם בעיה מודרנית-אקטואלית ל"בינטל בריוו"...

מכתב אחר המאפיין את אשר אירע להם, למשגרי האיגרות קשי היום של ראשית המאה הוא זה של סבא וסבתא שגידלו במאמצים רבים בנים ובנות לתפארת, המתארים במכתבם את התמורה שקיבלו מה"תכשיט" ורעייתו ה"פרינצסה": בנם, עורך דין מצליח המתגורר בפרבר נאה עם רעייתו וילדיו, היפנה אליהם את בקשת רעייתו לצמצם את תדירות ביקוריהם שיועדו מן הסתם בעיקר לרוויית

דתית ואני חופשי. אנא ממך, העורך, האם יכול מצב זה להוביל לנישואים אומללים? מחכה לתשובתך בסבלנות.

תשובת העורך: האהבה כובשת הכל. זוגות רבים מאושרים במצב זה. זאת ועוד: רצוי וטוב שהגבר יהיה גבוה יותר. האנשים מורגלים לראות את הגבר מפותח בגופו יותר מהאשה. ולטענתך שהאנשים ברחוב מתכוונים בכס – שיתכונו. ובאשר להיותך חופשי וחברתך דתית – גם בעיה זו יכולה לבוא על פתרונה אם תהיה לך השפעה של ממש עליה.

גליציאנער

עורך יקר, אני נערה מגליציה. בבית המלאכה אני עובדת ליד יהודי מרוסיה ואנו מסתדרים היטב, ומדוע לא? באחד הימים, תוך כדי שיחה, פלט: כל הגליציאנערים אינם טובים והלוואי וימותו, והוסיף: רק יהודי רוסיה טובים, ישרים ואינטליגנטים – הגליציאנערים פראים וחסרי תרבות. עורך יקר, האמנם זכותו לדבר בדרך זו? האם לא שלחו יהודי גליציה כסף לקורבנות הפוגרומים ברוסיה? כאשר גוי מגנה יהודי – מיד כותבים על כך בעתון, ומה כאשר יהודי מגנה את אחיו? האם הגליציאנערים באמת כה רעים? כקוראת עתונך החשוב אני מקווה שתדפיס את מכתבי ותביע דעתך.

תשובת העורך: כל הגליציאנערים טובים או רעים כאנשים ממקומות אחרים. אם יוצאי גליציה צריכים להתבייש ברעים שביניהם, הרי שגם יהודי רוסיה צריכים להסתתר מבושה משום שיש ביניהם אידיוט כזה המתואר על ידי כותבת המכתב.

דילמה אנושית של מהגר

עורך יקר, אני מקווה שתייעץ לי בבעיית הנוכחית. היגרתי לאחרונה מרוסיה ואני מכונה "יורק" ("גרינהורן") ומקצועי צורך. ברוסיה השארתי אב עיוור ואם חורגת. לפני עוזבי ביקשני אבא שלא אשכח אותו והבטחתי שאשלח לו את סכום הכסף הראשון שאשכח. כשהגעתי לניו יורק הייתי מובטל במשך שבועיים ורק אחר כך השגתי עבודה ורכשתי לעצמי כמה דברים הכרחיים, שילמתי את שכר הדירה ואף נותרו לי כמה דולרים בכיסי. ובנקודה זו אני מבקש את עצתך: האם עלי לשלוח כמה דולרים לאבי לקראת הג הפסח או אולי ראוי יותר שאחסוך אותם לעת צרה שכן אני עלול להיות מובטל. אעשה כאשר תייעץ לי.

תשובת העורך: על הבחור לשלוח כסף לאביו וזאת משום שהוא צעיר וסיכוייו למצוא עבודה טובים יותר מאלו של אביו העיוור.

המהגר השלומיאל

עורך יקר, אנו משפחה קטנה שהגיעה זה לא מכבר ל"ארץ הזהב" – בעלי ואני וגם בני ובתי המתגוררת בעיר אחרת. פתחתי חנות מכולת אך העסק נכשל ואיבדתי את כל כספנו. ברוסיה היינו אמידים ולא חסר לנו דבר ואילו כאן מצבנו בכי רע. בלית ברירה

לילות כימים על מנת לאפשר לבעלך להגיע לאן שהגיע. האם זוהי הכרת התודה שלכם? דברים כדרכונות. ואילו הכן הטוב (שהוא גם הבעל היהודי הקלסי והכנוע) מטלפן להוריו ההמומים ומחזק את תביעתה של רעייתו להכנסת סדר חדש לביקוריהם. מעתה, הוא מודיע, תבקרו אצלנו אחת לשבועיים וכיום קבוע. כיום זה, מן הסתם, לא תזמן חבורת המצליחנים למען לא ישמעו גם הם את ההורים עם האנגלית במבטא זר שתזכיר להם באי נוחות גלויה את חיקוייהם של מל ברוקס או וודי אלן.

בעיה אחרת נגרמה עם חיסולן של קהילות תקופת הבראשית, שחבריהן נפטרו או עברו לפרברים או אזורים טובים יותר. נציג "חברה קדישא" של "קהילת רפאים" אחת מעלה קושיה כלכלית: האם ראוי לה, לקהילה, שתמכור פיסת קרקע שנרכשה לצרכי קבורה ושהפכה למיותרת. את תמורתה של מכירה זו מציע הכותב לתרום למטרה רצויה וחשובה יותר בישראל.

להט ציוני מסוג אחר מקבל את ביטוי במכתבה של עקרת בית המעלה את הבעיה דלהלן: "בעלי היה כל חייו ציוני נלהב ומסור ואף חלם לעלות לארץ ישראל, אך הנסיבות העסקיות והמשפחתיות מנעו ממנו את הגשמת חלמו הציוני. עתה, בהגיעו לגבורות, הוא מבקש לצאת למסע סנטימנטלי לארץ ישראל, ועם כל המשפחה – האשה, הילדים והנכדים, ואני חוששת מאוד, האם כוחו יעמוד לו במעמסה כבדה זו, המבצע הציוני האחרון שבחיי". זהו, אפוא, אופיין של הדילמות בפניהן ניצבו קוראי ה"פארווערטס" בשנות ה-50 וה-60, לקראת גוויעתו של העתון ונעילתה של תיבת הדואר שלו.

קולות הבכי והיאוש שנשמעו ממכתבי ראשית המאה כאילו גוועו ונעלמו ואת מקומם תפסו התלבטויות השבעים והמדוושנים. תקופה תקופה וצרותיה...

להלן מבחר של מכתבים ותשובות, כפי שפורסמו במדור "א-בינטל בריוו" של ה"פארווערטס" בשנים 1906-1953. המעט, כמדומה, יכול להעיד על המרובה.

1906

עורך יקר, אני כותב שורות אלו בשם העובדים בבית המלאכה למעילי גשם בו אנו עובדים והנמצא ברחוב בליקר. בין העובדים נמצא ילד בן 13 העובד קשה מאוד תמורת 5.2 דולר לשבוע. באחד הימים אחר הנער בעשר דקות לעבודתו. ק"ה זה "פשע" שהמנהל לא יכול היה לסבלו ולכן הענישו בהפחתה של שני סנטים. האין זה סקנדל?

בעיה...

עורך יקר, אני צעיר בן עשרים ואחת, והורי מבקשים לשדך לי את בת דודתי, היא בת שבע עשרה, ילידת אמריקה, קיבלה חינוך טוב, די נאה אך היא נמוכה מאוד. וכאן הבעיה! כשאנו מטיילים ברחוב אנשים בודאי חושבים שאיננו מתאימים. ובעיה נוספת: היא

הוא אינו דתי, ראוי להקריב את הזקן לצורך הנוחות וגם למניעת הבעיות המתוארות במכתב.

צרות מה"שיקסע"

עורך יקר, הכרתי במהלך עבודתי נערה גויה, התאהבנו והחלטנו להינשא תוך הבטחה שכל אחד מאיתנו יישאר נאמן לאמונתו, אך עד מהרה נוכחתי שהסדר זה "אינו עובד". שמתי לב שכאשר חברי באים לבקרני, אשתי נעלמת. כאשר אני קורא בעתונכם היא ממש מחליפה צבעים. היא אינה אומרת דבר אבל אני חש שאינה מאושרת. בקרוב תהיה לאם ותלותה בי אך תגבר. בעבר, בראשית

הפך בעלי לרוכל המוכר את מרכולתו מדלת לדלת, והקשיים בסוג זה של עיסוק רבים: מעטים הם הקונים ומעטים יותר הם אלה העומדים בתשלומים. בנוסף לכל אלה, עובדת היותו מזוקן מעודדת שודדים וחוליגנים לגנוב את כספו ומרכולתו. במצוקתו לווה כספים מתבריו ואני מודאגת מאוד מכך. המצב הולך ונעשה קשה. בעלי אינו רוצה לגלח את זקנו, ובנוסף לכך מבקש בני לנסוע ולבקר את אחותו וזו הוצאה של \$25. מה אעשה? אני מחכה לעצתך. תשובת העורך: מאחר ואין נראית ההצלחה בעבודתו בעיר זו, מוצע למשפחה לעבור לעיר שבה מתגוררת הבת. אשר לזקן: אם האיש דתי וזו הסיבה לסירובו לגלחו, ניתן להבין זאת, אך אם

"הערפד המוצץ את דמם של היהודים העובדים ב'כוכי היזע' - איור של ליליין לספר שירים של מוריס רוזנפלד

הנוכחי רצוי וחשוב שיעשה להבאת בני משפחתו לאמריקה.

1907

צא ולמד! (או: איך הגיעו יהודי אמריקה למעמדם)

עורך יקר, אודה לך על עצתך בבעיית. במשפחתנו שבע נפשות, הורי וחמישה ילדים וכיניהם אני הבכירה, בת 14. אנו כאן כשנתיים ואבי שהוא אדם חלש וחולה מפרנס אותנו בקושי. אני לומדת בבית הספר ומצליחה בו מאוד, אך לנוכח המצב הקשה בבית, אני שוקלת להפסיק את לימודי ולצאת לעבודה. אמי אינה מוכנה אף לשמוע מכך ועומדת על המשך לימודי ואף הוציאה לאחרונה עשרה דולרים לרכישת ביגוד עבורי. אני חשה רחמים כלפי אמי, הנמצאת עתה בהריון ועובדת קשה עם אבי החולה, וכל זאת למען המשך לימודי. אני כותבת לך מבלי ידיעתם של הורי ומבקשת את עצתך, איך עלי לנהוג בכעיה זו.

תשובת העורך: על הנערה להישמע להוריה ולהמשיך בלימודיה למרות המצב הקשה בבית, וכך תגרמי להם יותר נחת, סיפוק ואושר.

[הערה: הצמאון לידע והשכלה הוא שהביא את יהודי ארצות הברית למקומם האיכותי והמיוחד בחברה האמריקנית. ידוע בתקופה הזאת על אמהות שהיו מבקשות מפקיד הספרייה הציבורית כרטיסי קורא לילדיהן. הן נהגו בשוכן הביתה עם הכרטיסים לפקוד על הילדים: לכו, קראו, למדו! העתונאי הארי גולדן ציין כדוגמה שיחד עמו סיימו את בית הספר היסודי מס' 02 בניו יורק בני מהגרים יהודים: ג'ורג' גרשווין, אדוארד ג'. רובינסון, פאול מוני והסנטור יעקב יעבץ].

1908

מלכות מוות

עורך יקר, אבקש את עצתך לבעיית. אני צעיר בן עשרים וחמש, ונמצא שש עשרה שנה באמריקה. לאחרונה הכרתי נערה נאה אך יש בה פגם, המונע ממני להינשא לה: הבעיה היא שיש לה גומה בסנטר ואנשים אומרים שבעלי גומות בסנטר מאבדים את בני זוגם הראשונים. בתחילה התייחסתי לאמונה זו בביטול אך התחלתי לחקור ולהתעמק בדבר ובכל עת שפגשתי בעלי פגם זה, חקרתי בסקרנות רבה את עברם ואכן גיליתי שבני או בנות זוגם הראשונים נפטרו. מצב זה גורם לי לדאגה רבה ולדיכאון. אני יודע כיצד לנהוג. אני אוהב את הנערה אך חושש להינשא לה פן אמות בגלל הגומה שבסנטרה. שאלתי רבים אך קיבלתי תשובות שונות – חלק ביטלו דיעה זו ואילו אחרים הזהירוני. אולי גם אתה תצחק לי על אמונתי בשטויות והבלים אך לא אשקוט עד שאדע את דעתך. ברצוני לציין שנערת אינה יודעת דבר על כך.

תשובת העורך: הטרדיה אינה מצויה בגומה המצויה בסנטר הנערה אלא באותם שוטים המאמינים בהבלים אלה. צריך להיות גאון כדי להסביר בהגיון כיצד יכולה גומה בסנטר להוריד בעל או

אשה אלי קבר. האם מלאך המוות מסתתר בגומה זו? לנו נראה שזוהי גומת חן ולפיכך אינה יכולה לאכלס את השטן. זוהי בושה וטרדיה למצוא צעיר אשר גדל באמריקה ומאמין בהבלים אלה, על מנת להרגיעו נציין שאנו מכירים בעלי גומות כאלו החיים כאושר רב עם כעליהן ונשותיהם הראשונים.

המובטל המיואש

עורך יקר, אני פונה אליכם כמפלט אחרון. אני מובטל כבר שישה חודשים ונאלצתי למכור את חולצתי האחרונה ולא נותר לי אלא להתאבד. מצבי הוא לאחר יאוש ואף אחד אינו רוצה בי או מגלה עניין בצרותי. אני קם בשעה 4 בבוקר ורץ לחפש עבודה במודעות העתונים, ומאחר שאין לי כסף לתחבורה אני מגיע למקום כאשר מאות מועמדים כבר מחכים בתור לפני. לאחרונה הרצאתי חמישה סנט ליום לאוכל וכיום גם סכום זה אינו מצוי בידי. אני עובד מתכת במקצועי ומסוגל לבצע כל עבודה. ברוסיה הייתי חייל בחיל הפרשים, הסתבכתי בבעיית משמעת, ישבתי ארבעים יום במאסר וענייני הועבר לערכאה צבאית בקייב. כששמעתי שהעניין הולך ומסתבך ברחתי מהמחנה, נתתי את החרב והרובה ל"בונד" והם דאגו לי לניירות הגירה וכרטיס אניה לאמריקה. לא באתי לכאן לחפש זהב ועושר. כל שאני מבקש הוא עבודה ולחם. אנא, אל תתנו לאדם למות ברעב.

תשובת העורך: זוהי אחת ממאות בקשות לעזרה המגיעות למערכת. על הקורא ללכת לוועד הסיוע ברחוב אלדרידג' 133 והם לא יניחו לו לרעוב. ופנייתו הנוספת לקוראים, אנא הודיעו לנו על כל אפשרות תעסוקה הידועה לכם עבור אדם זה.

עזב את הבית

עורך יקר, אנא רחם עלי ועל שני ילדי והדפס מכתבי זה ב"פארווערטס": "מקס, הילדים ואני נפרדים ממך בזה. עזבת אותנו במצב איום ונורא וללא רחמים. במשך שש שנות נישואינו הייתי אשה נאמנה, דאגתי לך כעבד נאמן, וכל זאת ללא יום אחד של אושר. אני סולחת לך על הכל. האם שאלת את עצמך, מקס, איה מצפונך? בכמה הזדמנויות בעבר נהגת בעצמך לגנות בחריפות בעלים שזנחו את נשותיהם וילדיהם והנה אני, אשר הייתי עמך והולדת את ילדיך נעזבתי לאנתות. מארבעת ילדינו נותרו שניים והפכת אותם ליתומים חיים. מי יגדלם? מי יתמוך בהם? האין בך רחמים על בניך, עצמך ובשרך? אני נחנקת בדמעותי ואיני יכולה להמשיך. לידיעתך: בימים הקרובים אני חוזרת לרוסיה עם שני יתומי. אנו נפרדים ממך ומבקשים שתרחם עלינו ותשלח סכום כסף שייספיק למחייתנו. כתובתי ברוסיה: (כאן מודפס שם מלא וכתובת)."

הסתדרות נוסח אמריקה

עורך יקר, יום אחד, במהלך עבודתנו בבית המלאכה ניגש המנהל לאחד העובדים ואמר לו: "אתה קלקלת את המעיל שתפרת ותשלם

במשך שנים היה ה"פארווערטס" היומון היהודי המוביל באמריקה. בעמוד זה: כמה מעמודיו הראשונים עד אמצע שנות ה'40

עבור הנוק. "העובד נדהם וענה: "איך זו אשמתי, הגשתי את עבודתי במצב מושלם." המנהל רגז והמשיך: "איך אתה מעז לענות? אני משלם את שכרך, כלב! הייתי צריך לפטר אותך." העובד החוויר אך לא ענה. לאחר זמן, כששוחחנו על המקרה אמר העובד: "רצייתי להכות אותו עם המגהץ הלוהט אך באותו רגע ראיתי מול עיני את אשתי וילדי המבקשים אוכל." האם אותו פועל נהג כהלכה כאשר התאפק ולא הגיב לעלבון הגס והבלתי מוצדק של "הבוס"? האם הצורך לפרנס את משפחתו מצדיק העדר תגובה ליחס משפיל מעין זה? אקווה לתשובתך לשאלתי.

תשובת העורך: העובד אינו יכול לסייע לעצמו לבדו. אין גבול למה שאדם יעשה בעבור פת לחם. הוא יישוך שפתיו עד זוב דם, יתאפק ויבלע עלבונות כאשר הוא לבדו. אך אל לו להישאר לבדו! אל לו לשתוק! הוא חייב להתארגן עם חבריו העמלים — ולהילחם. על מנת להגן על כבודם חייבים הפועלים להתאחד.

טרנדיה

עורך יקר, אני אחד מאותם חסרי המול אשר במשך שנים סובלים מ"מחלת העמלים" [הכינוי שניתן למחלת השחפת שעשתה שמות במיוחד בקרב פועלי בתי המלאכה מלאי הטחב אשר אף כונו בשם "Sweat Shops" — "כוכי זיעה"]. תנאי החיים לימדוני לשאת את סבלי בצנעה ובסבלנות. אני אב לילדה בת שלוש, פקחית וחמודה מאוד. כל אחד ממכריו הרואה אותה מחבקה ומנשקה אך עלי אסור הדבר. אין אני יכול להתאפק ובכל פעם שאני מחבק את בתי ומנשקה מצפוני מייסרני, שכן אני גורם בכך להידבקתה של בתי האומללה במחלתי. כאשר אני מנשק לה מתכוונת בי אשתי, אינה אומרת דבר אך עיניה זועקות: "רוצח! אני חש את ייסוריה והמלחמה הפנימית שבקרבך. אין היא רוצה לפגוע בי אך גם היא יודעת את אשר עלול לקרות לבתנו כתוצאה מנשיקותי. מה אעשה כאשר איני יכול לשלוט בעצמי. אני מבקש את עצתך. תודה.

תשובת העורך: בכאב לב עלינו לומר לאב האומלל: שלוט בעצמך ואל תנשק לבתך. זוהי עצתנו היחידה. האב יכול לחיות לאורך ימים עם מחלתו — בעזרת טיפול נאות וירווה נתת מרובה מבתו.

חלומות הזוועה של הספר

עורך יקר, אם מישהו היה אומר לי שאי פעם אכתוב ל"בינטל בריוו" הייתי צוחק לו, שכן אני אדם חסר בעיות, עובד במספרה, משתכר יפה, חופשי לנפשי ומרוצה מהחיים. והנה, למרות כל זאת, אני פונה אליכם, ומדוע? להלן הסיפור: יום אחד, כאשר לא היו לקוחות במספרה, נטלתי לידי את כתב העת של המשטרה (המוקדש ברובו לסיפורי זוועה ופשע) ובמהלך הקריאה חלמתי את החלום הבא: לקות נכנס למספרה והתיישב על הכסא השני, של הבוס, וזה התחיל לספר ולקראת סיום עבודתו נקרא החוצה וביקש ממני לסיים את התגלחת של הלקות. במהלך עבודתי התחיל לעשות לי

"פרצופים" ולהתקלס בי, ואז לקחתי את התער ועשיתי חתך לרוחב כל צווארו ומיד היתה המולה, צעקות ודם רב, ואז התעוררתי מהחלום ולמרות שמיד עשיתי שלוש יריקות, כמקובל, לא הצלחתי עד היום להשתחרר מחלום זוועות זה. אדוני העורך, הדבר נשמע אולי כסיפור יציר דמיון חולני, אבל האמת היא שאני לכוד בחלום זה וכאשר אני עובד עם התער, ובמיוחד באיזור הצוואר והפימה, אני חושש שיקרה הדבר הנורא מכל, שקרה בחלומי. ניסיתי להעדר יומיים מהמספרה אך הדבר לא פתר את בעייתי ואני פונה אליך בבקשה נואשת לעזרה.

תשובת העורך: כל אחד יכול לחלום על מעשים אימים ונוראים, אך כל אלה אין להם קשר למציאות היומיומית. על הקורא להתייחס לחלומותיו כביטול ואף כצחוק וכך יוציאם מראשו וממתחשבותיו, אך אם מערכת עצביו חלשה, עליו לפנות לרופא.

1909

אני לבן והיא שחורה

עורך יקר, אני בן עשרים ומוצאי מעיירה קטנה ברוסיה. חונכתי היטב על ידי הורי וכיום אני עוסק ברוכלות מדלת לדלת בעיר שבדרום ארצות הברית, ורובם הגדול של לקוחותי הם כושים [במקור "Negroes", כינוי הגנאי לשחורים בדרום]. במהלך עבודתי הכרתי נערה כושית טובה והגונה, מורה במקצועה והתאהבתי בה. כמובן שלא יכולנו להתראות בגלוי ופגישותינו היו בעיקרן חשאיות. במשך הזמן עזבה לעיר אחרת לרגל עבודתה והמשכנו להתכתב וגיליתי לה את ליבי וכוונותי לשאתה לאשה, אך היא השיבה את פני ריקם. כאשר סיפרתי לחברי על היחסים עם הנערה הכושית הם נזפו בי קשות ואף אמרו שכוונותי פסולות וגובלות ממש בפשע ושעלי להוציא מראשי רעיונות מטופשים כאלה.

תשובת העורך: לא יעלה על הדעת להגדיר את התנהגותך כפשע, אך עם זאת ראוי לציין שהריתוק, הזרות והשנאה בין שחורים ולבנים, ובמיוחד בדרום, היא כה עמוקה והיא הגורמת לתגובות קיצוניות כאלה של חבריך. עם זאת, ראוי גם להזכיר את צביעותם של הדרומיים הלבנים שבתקופת העבדות נהגו לאנוס את שפחותיהם השחורות והללו ילדו אחר כך את ילדיהם כתוצאה מכך. ולעצם העניין — ייתכן שהנערה אינה חשה אהבה כלפי הצעיר היהודי, אך אולי נובע סירובה להענות לכוונותיו מאותו חוסר האמון השורר בין לבנים ושחורים.

קול קורא של המגורשים מאמריקה

עורך יקר, אנו, האומללים הכלואים ב"אליס איילנד" [=אי הדמעות], מבקשים שתפרסם את קריאתנו הנואשת זו בעתונך, למען ידעו אחינו באמריקה על סבלותינו ועל גורלנו. אנו, המיועדים לגירוש מאמריקה, רובנו ככולנו מרוסיה, ואם נגורש צפויים אנו למוות או למאסר ממושך — חלק מאתנו נמלט מהצבא ואחרים הם פליטים פוליטיים. אתם הקוראים יודעים היטב את סדרת התלאות

למען "אדונה הרופא". במקרה זה תוכלי רק לומר: "איך לא תבוש אדוני הרופא". אך עם כל זאת אין לקבוע הכללות ולומר שכל הצעירים המסיימים לימודיהם ינהגו בדרך זו. אכן קשה לשפוט ולקבוע עמדה — וקשה יותר לייצג לכותבת איך עליה לנהוג: היא חייבת להחליט בעצמה.

ג'ינג'י זה אופי...

עורך יקר, אני צעיר בן עשרים ושתיים. יש לי את כל הסיבות להיות מאושר ושמה אך אין הדבר כך משום שהטבע העניק לי שיער אדום. בגלל צבע שערי אני זוכה לקיתונות של לעג בבית המלאכה וברחוב, כאשר אני שומע קריאות "היי אדום!" אני נפגע קשות. אני אומלל ובודד ואף נועצתי ברופאים. אחד יעץ לי לצבוע שערי אך אחר טען שהדבר ישפיע לרעה על עור ראשי והצבע לא ייראה טבעי. אודה לך על עצתך כבעייתי זו.

תשובת העורך: אדם אינו מוערך על פי שערו אלא על המצוי בתוך ראשו. אלה הלועגים על שיער ראשו חסר כראשם שכל ואל לו להיפגע מאיזולתם. יש לו סיבה טובה ללעוג על ראשיהם — הריקים מתוכן. אם אדם רגיל מברך אותך לעתים ב"היי אדום" אין בכך כל נזק שכן אותו אדם יברך בלונדיני ב"היי בלונדי" ואין סיבה להיפגע או להיעלב.

1910

האם העזובה ובניה

עורך יקר, בעלי נטש אותי ואת שלושת ילדינו הקטנים בחוסר כל — ונותרנו ללא לחם וכסף לתשלום הוצאות המכולת, הקצב ושכר הדירה. איני מתלוננת על עזיבתו, אך סבל הילדים רב מאוד. אני צעירה ובריאה ומסוגלת לעבוד אך איני יכולה משום שבני הקטן בן שישה חודשים ואיני יכולה לעזוב. אני מחפשת מוסד שאליו אוכל למסור את בני לטיפול, אך מוסדות הסעד היהודים אינם מוכנים לטפל בבעיה. ליבי נשבר ואיני יכולה לראות את ילדי רעבים. אני מוכנה, אפוא, למכור את ילדי — לא תמורת כסף אלא תמורת הבטחה שיקבלו בית חם ולחם. אני מוכנה לחתום בדם ליבי על חוזה המכירה עם משפחה שתסכים לטפל בהם כהלכה — באהבה וברכות. ואלה המוכנים — שיפנו אלי (שם וכתובת מלאה ניתנו כאן).

תשובת העורך: באיזו חברה אנו חיים? חברה המאלצת אם אומללה למכור את בניה תמורת לחם ובית חם עבורם. ראשית יש לפנות לאב חסר הלב, אך מי יודע — אולי גם הוא אינו מאושר? אנו מקווים, עם זאת, שמכתב זה יעורר את ליבו לחזור ולסייע למשפחתו. אנו מבקשים בזה מידידים וקוראים להתעניין באשה אומללה זו ולסייע לה על מנת שתוכל לחזור ולתפקד כאם לבניה.

דילמה טראגית

עורך יקר, זה כמה שנים אני כאן עם אבי ושלוש אחיותי. אמי ושתי

שעברנו עד הגיענו לכאן — מהברחת הגבול המסוכנת והקשה בעזרת סוכנים למיניהם, אחר כך הציפיה בעיר הנמל ולאחריה הנסיעה המייגעת באניה, וכאשר מגיעים אנו לכסוף לשעריה של ארץ החופש — אנו עומדים בפני גירוש משום שאין בידינו סכום של עשרים וחמישה דולרים, ההוכחה ליכולתנו להיות עצמאיים ובלתי תלויים בסיוע. ומאין נשיג סכום זה? מי שמע על תקנה דרוקונית זו? אם היינו מודעים לכך, הרי יכולנו לדאוג לסכום זה בעוד מועד! עתה, בגלל תקנה זו, אנו עומדים להיות מגורשים כחזרה למקום שממנו ברחנו כל עוד נפשנו בנו. קשה לתאר את מצבנו בתנאי המעצר האיומים. כאן מצטופפים אלף איש כאולם היכול להכיל מאתיים איש, ללא אפשרות של תזונה או שאיפת אויר צח ואת בגדינו לא החלפנו כבר שלושה שבועות. כולם בוכים כאן. משפחות הופרדו — נשים וילדים מבעליהן והחולים נלקחים לבתי החולים וכמה מהם אינם חוזרים משום שנפטרו. היום הוא הארבעה ביולי, יום חג אמריקני ולכן אין מתבצע הגירוש. מחר יקחו אותנו ל"משחטה", כלומר לאניית הגירוש, ומי יודע כמה יכחרו לקפרץ לים ולטבוע מאשר לחזור לבתי הסוהר של הצאר! כל תקוותנו היא שתדפיס את מכתבנו-זעקתנו שעליו חתומים רק הגברים, שכן הנשים הופרדו מאתנו. המכתב הזה נכתב על ידי אחד מאיתנו, סטודנט מאוניברסיטת פטרסבורג, היום, ה-4 ביולי 1909, שהוא גם ערב השבעה עשר בתמוז, יום המצור על ירושלים על ידי המלך נבוכדנאצר.

הערת המערכת: מאה מבוגרים בגילאים עד 58 שנים חתמו על מכתב זה שפורסם במודגש (ושלא כמקובל) בעמוד הראשון. בגיליון זה דווח שבמהלך השבוע הקודם גורשו שש מאות מבוגרים ובאותו היום שבו פורסם מכתב זה גורשו עוד 270 איש. [והערה נוספת: האירוע מזכיר לנו את סיפורי עלייה ב' שלנו...].

רופא או איש עסקים — מי עדיף?

עורך יקר, נקלעתי לדילמה ואני זקוקה לעצתך. אני נערה, עובדת בבית מלאכה ומשתכרת יפה. לפני זמן קצר הכרתי בחור צעיר המכין עצמו ללימודי רפואה. הוא נוהג לבקרני בביתי ולאחרונה התאהבתי בו, ואף הוא אוהבני מאוד. ולהלן בעייתי: לפני חצי שנה קיבלתי מכתב מהורי בו הם מציעים לי שידוך עם קרוב משפחה, שאינו מתגורר בניו יורק. איני מכירה אותו אך התחלנו להתכתב, החלפנו תמונות ואני מחבבת אותו. הוא איש עסקים ומשתכר יפה אך ליבי נתון לאותו סטודנט. עורך מכובד! אמור לי כיצד לנהוג. ידידי מיעצים לי שלא להתקשר לסטודנט ולעבוד למענו במשך שבע שנות לימודיו — עד אז אהיה בת עשרים ושבע ואזקין כתוצאה מהעבודה המפרכת בבית המלאכה. איך לפתור את הבעיה? האם כדאי לשכוח את הבחור? אנהג לפי עצתך.

תשובת העורך: אחרי שנות לימוד רבות עשויה אהבתו של הסטודנט לנערה שסייעה לו לדעוך או להסתיים. רופא אינו מעוניין לשאת לאשה נערה בוגרת אשר עבדה במיטב שנותיה הצעירות

אנא תן לי עצתך.

תשובת העורך: העצה לכותב המכתב — שלא יחזור לווארשה רק משום שאחרי זמן כה רב באמריקה יחוש זר בפולין, ועלין להבין שהוא שוב אינו אותו צעיר שמלפני עשרים ושתיים שנים וגם וארשה השתנתה מאז.

1913

הנוקם

עורך יקר, אני אשה צעירה הנשואה זה שמונה שנים לגבר שהגיע מרוסיה ויש לנו ארבעה ילדים נפלאים. הורי בעלי נרצחו בפוגרום והוא ניצל בנס והגיע לאמריקה. וכאן שוטחת אני את הבעיה: מאז החל משפטו של מנדל בייליס אין לבעלי רגע של מנוחה, כל אימת שהוא קורא בעתון על משפט עלילת הדם הוא ממש רותח מזעם ולעתים התנהגותו מדאיגה ביותר ואני אף חוששת להימצא בקרבנו. אם בתחילה היה הדבר נסבל פחות או יותר, הרי שעכשיו הוא מתכנן ברצינות לקום ולנסוע לרוסיה ולנקום בתובעים האנטישמיים במשפטו של בייליס. הוא אפילו ארז את חפציו וכאשר החל להיפרד מילדיו פרצו אלה בבכי מר. בשלב זה הוא טרם מימש את כוונותיו אבל ממשיך בהבטחותיו לצאת למסע נקמה לרוסיה כאלה שהעלילו עלילות שווא ובאותה הזדמנות גם לנקום בחוליגנים שרצחו את הוריו בפוגרום. לפני כמה ימים הוא נפגש עם עורך דין ודאג להעביר על שמי כמה מאות דולרים. זאת לדבריו, להבטיח את קיומנו אם יקרה לו משהו רע במהלך מסע הנקמה שלו ברוסיה. אני פונה אליך בבקשה, אנא, נסה להרגיעו ולהוציא מראשו רעיונות אלה.

תשובת העורך: ניצולי הפוגרומים שהגיעו לכאן עם פצעייהם לא שכחו ולא נרפאו מהטראומה אותה חוו ברוסיה. האם יש להתפלא על רוגזו של אדם זה? רוצחי הוריו הרי כמעט ושחטו גם אותו ועתה הם ממשיכים במעלליהם בעלילת הדם נגד מנדל בייליס. רוסיה מלאה כיום ביהודים וגם בגויים החשים, כמוהו, שנאה לגדודי "המאה השחורה" ואם ניתן היה, הרי שהם היו נוקמים בהם ולא מחכים לו שיגיע מאמריקה לעשות זאת. בזמן המתאים יקבלו הפורעים את המגיע להם ואילו הוא, בעלה, חייב להירגע, לחשוב ולרחם על אשתו וילדיו ולהוציא מראשו רעיונות עזיבה ונקם, והחשוב מכל: על אשתו לקחת אותו מיד לשיחה עם פסיכיאטר טוב.

1914

קדימה למען פרנץ יוזף שלנו...

עורך יקר, אני, אשה זקנה בת שבעים, כותבת לך מכתב זה בדם ליבי כי אני ממש מיואשת. בגליציה הייתי עקרת בית מכובדת ובעלי איש עסקים ידוע ומבוסס. אלוהים ברכנו בשלושה בנים ושלוש בנות ואילו עזבו את הבית כציפורים עם בעליהן והיגרו לאמריקה. בנו הבכור נישא אך לאחר חודש קרה אסון והוא טבע

אחייתי הצעירות יותר נשארו בפולין ובכוונתן להתאחד עמנו, והנה הגיע היום והן יצאו לדרך, אך לאחרונה הגיעתני הבשורה הקשה: אחותי הצעירה לקתה בטראכומה (מחלת עיניים שעל החולים בה נאסרה הכניסה לאמריקה) והם אולצו לחזור על עקבותיהן לפולין. עתה אני מבקש לכתוב לאימי ולבקשה שתשאיר את אחותי עם קרובים ותצא לדרך עם אחותי השנייה, ולכשתבריא, תגיע אלינו. האם ראוי להשאיר את אחותנו לבדה? האם כל המשפחה צריכה לסכול בשל מחלתה? אנא יעץ לי כיצד עלינו לנהוג.

תשובת העורך: אין זה הוגן, כמובן, להשאיר נערה חולה לבר, אבל אם ניתן להשאירה בהשגחת קרובי משפחה או ידידים עד שתבריא, אין כל רע בכך, שהרי לבסוף גם היא תגיע לאמריקה ותתאחד עם משפחתה.

1911

המיואש

עורך יקר, אנא הדפס מכתבי זה משום שתוך כמה ימים לא אהיה בין החיים. בחרתי בתאריך ה-26 בינואר לסיים את חיי — כי זה גם יום הולדתי. ביום זה נולדתי — וכו אמות. אני לא מבקש עצה או סיוע משום שאין כל טעם בכך. אני מבקש רק סליחה ומחילה על שאני עומד לעשות זאת ביום הולדתי העשירי וחמישה. אני מבקש מידידי לשרוף את גופתי ואשאיר מכתב עם הוראות. החלטתי נובעת ממחלתי אשר הלכה והחמירה בשנים האחרונות. מהי מחלתי? אני חלש, אנמי וסובל מכאבי ראש עזים. עיני נעצמות מיד עם ערב. ריח רע נודף מפי ואני חושש לדבר עם אנשים. שיני צהובות ונחירי סתומים ואני נושם דרך פי. אין לי כוח לעבוד. אני בודד ועוזב והגיעה העת להשתחרר ממצב זה. אני מחכה לחופש. ה"חופש" נמצא כבר על השולחן בחדר השינה שלי.

אני מבקש סליחה.

האומלל מרחוב סטנטון, ניו יורק.

תשובת העורך: אנו מדפיסים מכתב זה בתקווה שכמה קוראים יכירו אדם זה וינסו להצילו. יש להניח שהוא סובל מדכאון ושמצב בריאותו אינו כה חמור כפי שהוא מתאר במכתבו. ייעוץ של רופא יכול לסייע לו.

1912

היורד

עורך יקר, לפני עשרים ושתיים שנים הגעתי לאמריקה עם אשתי וארבעת ילדינו הקטנים. חיננו בשיקגו תשע-עשרה שנים ושלוש שנים בניו יורק. אין לי מקצוע אך אני סוחר, ובכל אותן השנים עבדתי קשה. איני עצל — אך לא הצלחתי בדרכי. כאשר היו ילדינו קטנים נעזרתי במשפחתי הנמצאת בפולין. עתה, משגדלו, נישאו והסתדרו יפה, אני מבקש לחזור לווארשה משום שכאן אין אני מצליח להשתכר למחייתי. זה נשמע משונה — לעזוב את אמריקה החופשית — ולחזור לפולין על מנת להיטיב את מצבי.

בידיה רפואית של מהגרות יהודיות מרוסיה באליס איילנד ("אי הדמעות") –
שנת 1900 לערך

בשבילי". זאת ועוד: הם כבר אינם שומרים על כשרות ומוטב לי שאשאר כאן, למרות כל זאת החלטתי לנסוע לאמריקה. ואכן, כשהגעתי חיכו לי כולם בנמל והשמחה היתה גדולה. היש אושר גדול מזה לאם? וכאן צצה הבעיה שבגינה אני כותבת לך. כמה

באגם. האסון השפיע קשות על בעלי שזנח את עסקיו, חלה ומת. שני הבנים הנוספים היגרו אף הם לאמריקה, ואני נותרתי כאן לבדי. כשהתגעגעתי לילדי ולנכדי כתבתי אליהם וביקשתי שיביאוני אליהם לאמריקה, אך הם דחו את הרעיון בטענה שאמריקה "אינה

שבועות לאחר בואי פרצה המלחמה כשאוסטריה הכריזה מלחמה על רוסיה. שני בני, שהם פטרייטים אוסטריים, החליטו לחזור לארצם ולהצטרף ללוחמים ברוסיה. ניסיתי להניאם מרעיון זה, בכיתי והתחננתי אך הם אינם מוותרים וכל רצונם הוא להילחם למען הקיסר. עורך יקר, אנא שכנע אותם שאל להם לעזוב את אמריקה ולהשאיר את אימם הזקנה למען הקיסר האוסטרי.

תשובת העורך: מזלם הטוב של שני הבנים הוא שהם נמצאים באמריקה. כאן הם חופשיים ואין כל אפשרות להכריחם לשפוך את דמם למען קיסר אוסטריה.

1919

חיפוש קרובים טראגי

עורך יקר, אני מוצא עצמי בבעיה מסובכת ביותר ואבקש עצתך. אני בן שלושים ושש והגעתי לכאן לפני כמה שנים מפולין הרוסית משום שלא יכולתי לפרנס את אשתי ושני ילדי. בשנים הראשונות עבדתי קשה ובקושי כלכלתי את עצמי, אך חסכתי סנט לסנט ולבסוף רכשתי כרטיסי אניה עבור משפחתי אותה השארתי בפולין. היום בו שלחתי לאשתי את הכרטיסים היה עבורי יום חג. שוב לא אהיה בורד ואתאחד עם משפחתי. אך כאן קרה דבר איום: לאחר כמה שבועות חזרו הכרטיסים עם מכתב מאשתי, בו היא מודיעה שאינה זקוקה לי יותר ואינה רוצה לבוא לאמריקה. לא הבינתי מה קרה לה אך במכתב שני חזרה על החלטתה: אינה רוצה לבוא. מיד לאחר מכן פרצה מלחמת העולם והחדשות החלו לזרום מהערים ההרוסות של אירופה. חיכיתי לחדשות ממשפחתי אך לא שמעתי דבר. נסעתי לנוי יורק לברר במקומות שונים אך לא העליתי דבר. אף שלחתי כסף לכתובתם בפולין. והמכתב חזר. הנחתי שבני משפחתי נהרגו. בינתיים הכרתי נערה, סיפרתי לה את קורותי ואף היא האמינה שמשפחתי שוב אינה בין החיים. נישאנו ונולד לנו ילד. לפני זמן מה קראתי ב"פארווערטס" רשימות של פליטי מלחמה שמחפשים את קרוביהם ולפתע כאילו שותקתי: ראיתי שם את שמות אשתי וילדי המחפשים אותי. מה אעשה? אנא, ענה מיד!

תשובת העורך: אין זאת אשמת הכותב. ממכתבים קודמים של אשתו ברור שהיא לא אהבה אותו ולא רצתה לבוא ולחיות עמו. למרות זאת — עליו לסייע לה ולילדיהם ואחר כך לקבל ממנה גט, כמקובל.

1920

על אדונים ומשרתים

עורך יקר, אני כותב מכתב זה במגמה לשמוע את חוות דעתך על התנהגותה של מכרה שלי המשתייכת לשכבה המתקדמת המוערכת כרדיקלית. לפני זמן מה הוזמנתי על ידי מכרתי ובן זוגה לבילוי ערב בביתם. כשהגיעה עת סעודת הערב הסבו הכל לשולחן ואילו האשה המועסקת כמבשלת ועוזרת בית אכלה במטבח. משום

שהכרתי את הזוג כרדיקלים ומתקדמים התפלאתי על כך מאוד החלטתי להביע את דעתי בנדון ואמרתי שלדעתי יש להזמין את המשרתת להיסיב עמנו לשולחן. ידידי ענו לי שאין הדבר כך שכן זה הנוהג — המשרתת אוכלת במטבח, בנפרד. תשובה זו לא סיפקה אותי. נראה לי שאחד מאיתנו אינו מבין כהלכה את המוסר הסוציאליסטי ולכן אשאל לדעתך מי צודק בעמדתו?

תשובת העורך: אנו בדעת הקורא. אנשים מתקדמים אינם מפלים בין משרתים ובני משפחה.

1923

נאנסה בפוגרום

עורך יקר, נולדתי בעיירה קטנה ברוסיה ואמי גידלה אותי לכהן לאחר שאבי נפטר בילדותי. כשפרץ הפוגרום היתה אמי בין הקורבנות הראשונים. הפורעים לא חסו על איש ואני נותרתי היחידה בחיים אך אז קרה לי הגרוע מכל: הם, הפורעים, חמטו את כבודי! ביקשתים להרגני אך הם הותירו אותי בחיים. אחר כך היתה תקופה איומה של כדירות וסבל רב עד שקרובי משפחה הביאוני לאמריקה אבל גם כאן הייתי בודדה ואומללה. לפני כמה חודשים פגשתי צעיר הגון וטוב ולאחר זמן מה התאהבנו והוא הציע לי נישואין. אני מעוניינת בו מאוד אך דוחה את תשובתי. חייבת אני לספר לו את סודי האיום ולא אוכל לשאת עימי סיפור זה מבלי שתפנו בכך. עם זאת, איני מסוגלת לעשות זאת ואני מקווה שחסייע לי בתשובתך.

תשובת העורך: הפוגרומים היו אסון איום ונורא ונערות רבות נפגעו כמו כותבת המכתב, אך אין לה כל סיבה לחוש רגש אשמה כלשהו. כל אדם נבון יקבל סיפור זה בהבנה ואם הידיד הוא אכן כזה, הרי שיידיע גם להעריך את חברתו על גילוי הלב שלה. עם זאת, אין העורך מכיר את הידיד ועל הכותבת ליטול על עצמה את ההחלטה והאחריות.

1924

הדילמה הקלאסית: האם ובניה הנשואים

עורך יקר, אני נשוי וחי עם אשתי וילדי בעיר ליד ניו יורק. עד עתה היו חיינו טובים ואף יפים וכיום הפכו ממש לגיהינום. והרי הסיפור: כשנסתיימה מלחמת העולם ביקשה אותי אחותי, המתגוררת בניו יורק, להביא את אמנו מפולין. לא חשבתי שזה רעיון טוב והעדפתי לשלוח לה סכומי כסף לצרכי מחייתה. אבל אחותי עמדה על דעתה ואף הצהירה בפני שאמנו תשהה בביתה. ואכן, אמנו הגיעה לבסוף לכאן ואנו באמת שמחנו לראותה. חלף זמן מה וקיבלתי מאמי מכתב בו היא מתחננת שאקחנה לביתי, שאם לא כן היא ממש גורקת לרחוב על ידי אחותי, וכמובן שלא יכולתי לעמוד בפני מצב זה, הבאתיה לביתי ומאז שורר כאן הגיהינום. אשתי אומללה מהמצב שנוצר ואמי, בהתנהגותה, מעדיפה אפילו שאעזוב את אשתי וילדי בגללה, והיא עוד מוסיפה וקובעת שאם

אייב קאהאן, עורך ה"פארווערטס" במשך יותר מחמישים שנה והאיש שמאחורי ה"בינטעל בריוו"

זה, איני מצפה שתוכל לסייע לי באורח ממשי, אך מאחר ואתה מתמצא יותר במצב — אנא תן עצתך. האם כדאי לבני להמשיך את לימודיו בכימיה ואולי מוטב שאעשה אותו לחייט? תשובת העורך: אנו מציעים שבנך ילמד את המקצוע בו הוא מגלה עניין ולמרות כל הקשיים הוא ימצא דרכו בבוא העת. [הערה: בשנות ה-60 וה-70 ניתן היה עדיין למצוא יהודים בעלי חנויות לכלי בית ואבזרים טכניים בני 60-70 שנה — למרות השכלתם הפורמלית כמהנדסים. הללו נידחו בגלל אנטישמיות ממפעלי תעשייה ונאלצו, כתחליף, לפתוח חנויות. רבים בחרו, כמובן, לעסוק במסחר בתחום הקרוב ככל האפשר למקצועם].

העניינים לא יהיו לרוחה, תעדיף לחזור לאירופה, לאחר שאממן את חזרתה, וכמובן לעיר אחרת, שכן איך תעמוד בבושה בפני מכריה על שנורקה מביתם של ילדיה? אין אני עשיר, אך אוכל לעמוד בסכום זה, אבל איך אעשה כדבר הזה ואשלחנה בחזרה לפולין? יש לי עוד שתי אחיות המתגוררות עדיין בפולין, אך גם עמהן אין אמי מסתדרת. מה אעשה? אני אוהב את אשתי וילדי, אך גם את אמי וליבי דואב בגינה. אנא, תן לי עצתך, ובהקדם.

תשובת העורך: העצה הטובה ביותר: שכור לה חדר ותמוך במחיתתה. אשה קפריזית כמותה עשויה להסתדר טוב רק עם זרים, אך אם היא עומדת על דעתה לחזור לפולין, היוועץ עם שתי אחיותיך שם. בכל מקרה, כינתיים שכור עבודה חדר, ועכשיו!

1926

טובה וארבע בנותיו...

עורך יקר, אנו, אשתי ואני ארבע בנותינו, המשפחה היהודית היחידה בעיר קטנה. חיינו כאן טובים והפרנסה מצויה בשפע, והכל כשורה אך ארבע בנותינו מוכנות להיכנס לחופה וקידושין ומועדים יהודיים אינם בנמצא בעיר ובסביבתה. חשבנו לשלחן להתגורר בעיר הגדולה, אך הן אינן מוכנות לעזוב ללא אבא ואמא, והיו מעדיפות שנעקור כולנו ביחד. הדבר קשה ובמיוחד עבורנו שכן אין אנו צעירים כשהיינו וגם אין כלל ביטחון שנוכל להצליח בעסקים במקום חדש. ועם כל זאת, הורים הרי יעשו הכל למען ילדיהם. כאן, כידוע, אין אפשרות למצוא מועמדים יהודים לבנותינו והשאלה היא איך יסתיים הדבר. אנו פונים אליך בבקשה לעצה טובה.

תשובת העורך: קשה לתת עצה חד משמעית. ידוע על הורים העוברים עיירות קטנות לערים למטרות אלה ואחרים אינם נוהגים כך. במקרה זה עדיף שכל אחד יחליט ויכריע בעצמו.

1932

אנטישמיות

עורך יקר, למרות שאני חייט, הרי שיש לי עניין רב בכל הקשור בלימודים והשכלה. את משפחתי גידלתי בדרך זו והקניתי חינוך נאות לילדי. אני פונה אליך לקבלת עצה בענין הבא: בני מתעניין מאוד בכימיה. הוא אינו חדל מלקרוא יומם ולילה ספרים בכימיה, עורך ניסיונות וכל עולמו סובב סביב נושא זה. עובדה זו גורמת לי נחת רוח שכן בדרך זו חינוכתי את ילדי, אך עם זאת אינני מאושר, ומדוע? לאחרונה קראתי בעתונים שבוגרי אוניברסיטאות יהודים מתקשים בהשגת עבודה במקצועם — בגלל אפליה. לא רציתי להאמין שבאמריקה, ארץ החופש והקידמה, יהיה כדבר הזה. פגשתי בוגר אוניברסיטה — כימאי אף הוא — והוא אישר באוזני את הדבר. לפי שעה, אין מפעלי כימיה בבעלות יהודית ואילו בין כל המפעלים שוררת הסכמה להרחיק את היהודים ממקצוע

1933

הדילמה הציונית

עורך יקר, אני קוראת את עתונך מאז בואי לאמריקה לפני 19 שנים, ויכולה אני לומר שחיי בארץ זו קשים מאוד. תמיד נאלצתי לעבוד קשה על מנת לסייע בפרנסת המשפחה שכן בעלי עובד כשרת בבית מגורים ושכרו נמוך מאוד. אך אין כוונתי במכתב זה להתלונן על עבודתי הקשה וסבלי. במשך השנים חסכתי כמה מאות דולרים ולא שמרתי עובדה זו בסוד מבעלי. אך מה אתה מתאר לך שהוא מתכוון לעשות בכסף זה? הוא מבקש לרכוש פרדס בפלשתינה. למעשה, הוא כבר שילם מקדמה — ואף מתכנן להגר לארץ זו עם משפחתנו. עתה הוא מבקש לנסוע לשם — תחילה לבדו — ואחר כך להביא את כולנו לשם. איך נוכל להתפרנס שם עם ששת ילדינו? אין לי כל חשק לעזוב את אמריקה ואני חוששת שהוא ינסה לשכנע את בנינו הבוגרים. בעלי מעולם לא ראה ימיו פרדס ואין לו כל נסיון בעבודה חקלאית. אבקש את עצתך ודעתך על תוכניתו להגר לפלשתינה ולחיות שם.

תשובת העורך: על הקוראת ובעלה לגשת לוועד האמריקני למען פלשתינה ברחוב 42 מס' 17 מזרח ושם יקבלו מידע על גידול תפוזים בארץ ישראל. במשרד זה יאמרו לבעלה אם הוא מתאים לעסוק בעבודה חקלאית. אך אם אשתו אינה רוצה לעזוב את אמריקה, עליו להתחשב בה ולא לגרום בשל כך להרס משפחתו.

1939

עם ה"פארווערטס" בראש חוצות ובגלוי...

עורך יקר, אני חדש בארץ זו ואבקשך להבהיר לי נקודה בה אני חלוק עם גיסי, הוותיק באמריקה והטוען שאני שוגה בהתנהגותי. וזהו הבעיה: לפני זמן מה נסעתי ברכבת התחתית ולקחתי עמי לקריאה את ה"פארווערטס". גיסי טען שאין זה יפה ומקובל לעיין בעתון יידי ברכבת. למרות שאני "ירוק", איני סבור שגישתו של גיסי הוותיק היא הנכונה, שהרי אמריקה היא ארץ חופשית והיהודים בה אינם חיים בכפייה כפי שחינו בארצות שמהן היגרנו לכאן, ומדוע שנתכייש כאן בשפתנו? ברור לי שלא הייתי מעז לקרוא עתון יידי ברכבת בגרמניה או בפולין, ומדוע? כי שם היו מכים אותי על כן! ואילו כאן באמריקה אל לי לחשוש מדבר. כמה ימים לאחר מכן התכוננתי לנסוע עם חבר ב"תחתית" ושמת לי לב שהוא אינו עוזב את הבית עד סיימו לקרוא את אשר ביקש ב"פארווערטס". הערתי לו: "הרי יכול אתה להמשיך ולקרוא ברכבת", ותשובתו הייתה: "אני כבר 17 שנים באמריקה ומעולם לא קראתי עתון יידי ברכבת". אודה לך על דעתך בעניין זה.

תשובת העורך: אל להם לאנשים להתכייש בקריאתו של עתון יידי בגלוי ברכבת או בכל מקום אחר. אדם צריך להתכייש לעשות את הרע והבלתי מכובד.

גברתן יהודי הולם בנאצי אמריקני

עורך יקר, לשכני וידידי בן שהוא גיבור סיפורי. הבחור, בן 25 סיים את לימודיו היסודיים בלבד ושאל להיות מתאגרף מקצועני אך בסופו של דבר הפך לנהג משאית הגון, ישר, בעל מזג טוב וכן טוב להוריו. במהלך השנים נשא נערה נוצריה לאשה, והוריו, שהיו ליברלים בהשקפותיהם לא מנעו זאת. הבחור מנהל מערכת חיים נאה עם אשתו, מתגורר בסביבה גויית ומאחר שגם שם משפחתו אינו נשמע כל כך יהודי, הרי שאיש אינו מודע ליהדותו. לאחרונה הזדמנתי עמו לנסיעה ב"תחתית" וכאשר היינו שנינו בקרון ריק לחלוטין, ראינו צעיר מצייר צלב קרס על קיר הרכבת וכותב: "מוות ליהודים, הייל היטלר". חברי שראה זאת, ניגש לבחור ולפני שזה הספיק לזוז "כיסח" את פרצופו באגרופו ואף שבר כמה משיניו. מיד יצא מהקרון ועלה על רכבת אחרת, ואילו אני חיכיתי במקום וראיתי כיצד מובילים את הפצוע לבית החולים. כשסיפרתי על המקרה לאשתי היא גרסה שחברי שגה בהכותו את הנאצי ועדיף היה לקרוא לשוטר שהיה אוסר אותו ומביאו למשפט. מה דעתך, אדוני העורך?

תשובת העורך: אני מסכים עם דעתה של האשה. ההתנהגות הנאותה במקרה כזה היתה להביא למאסרו של הנאצי ואז הוא היה בא על עונשו בגין הסמלים והסיסמאות שצייר במקום ציבורי והוא לא היה יכול להכחיש את מעשיו אלה, שכן נתפס בשעת מעשה. אם כך היה נוהג הצעיר היהודי, במקום להכותו, היו גם העתונים כותבים על האירוע והיה בכך גם משום אזהרה לנאצים אחרים לבל יעזו לנהוג בדרך זו.

[הערה: ניתן, כמובן, לראות בתשובה זו משום קריאה לאזרחות טובה ותקינה, פעולה חוקית ומהוגנת, אך יש להניח שקוראים רבים העדיפו בוודאי את פעולתו "הנקייה" אך הנחרצת של הבחור שהלם כהלכה בנאצי. גיבור המכתב, לגבי רוב קוראי ה"פארווערטס", היה בוודאי אותו "אריה בעל גוף" או "פנדריי הגיבור", סמליה של הכוחניות היהודית היודעת להשיב לגויים בשפתם הם ואילו התשובה בנוסח "פוליטיקלי קורקט" של העורך קרוב לוודאי שלא זכתה לאהדה רבה.]

1953

ה"שיקסע" האומללה

עורך יקר, מאחר ואיני יודעת לכתוב יידיש, ביקשתי משכנתי חברתי הנאמנה, שתכתוב עבורי. אני בת 25, נשואה באושר לנהג מניתי יהודי המשתכר שכר צנוע, אך מעולם לא חלמתי על עושר ומותרות. יש לנו בית יפה ומסודר וגם ילד חמוד בן שנתיים. הממלא את עולמנו באושר. בעלי אינו שותה, מעשן או מהמר ואח כל שכרו הוא מפקיד ביד. אנו אוהבים ומנהלים בית וחיים יפים אך יש "אבל" אחד: אני נוצריה, או כפי שתמותי מכנה אותי "שיקסע", וכאן מתחילות הבעיות והצרות שלי. חמותי ממררת את חיי. היא באה בכל יום לביתי אך ורק כדי לבקר את בני, נכדה,

